

Petra Palić
Nikolina
Pejović
Ana Pavković

DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO U
ODABRANIM ZEMLJAMA
EUROPSKE UNIJE

THE STATE OF SOCIAL
ENTREPRENEURSHIP IN
SELECTED EUROPEAN
UNION COUNTRIES

SAŽETAK: Društveni poduzetnici stvaraju vrijednost. Globalni problemi poput siromaštva u posljednje su vrijeme intenzivirani uslijed gospodarske krize te i dalje imaju velik utjecaj na život mnogih ljudi diljem svijeta i predstavljaju velik interes društvenoj ekonomiji. Društveno poduzetništvo je važna odrednica društvene ekonomije i opisuje skup iznimnih ponašanja. Ovaj rad analizira pojam, percepciju i stupanj društveno-gospodarskog razvoja s naglaskom na društveno poduzetništvo u odabranim zemljama Europske unije i u Hrvatskoj. Analiza obuhvaća koncept i razvoj odabranih starijih članica Europske unije i oslanja se na postsocijalističke zemlje, kao najmlađe članice Europske unije. Analiziranjem činjenica članak pokušava dokazati da su društvena ekonomija i društveno poduzetništvo razvijeniji i rascjepkaniji u starijim i razvijenijim zemljama članicama Europske unije. Dodatni dokaz tome je razina zaposlenosti u društvenom gospodarstvu u Europskoj uniji, gdje postsocijalističke zemlje zaostaju za razvijenijim zemljama Europske unije.

ABSTRACT: Social entrepreneurs create value. Global problems such as poverty have been heightened by the economic crisis lately and continue to affect the lives of many people all over the world and bring a great deal of interest to the social economy. Social entrepreneurship is an important determinant of the social economy and describes a set of exceptional behaviors. This paper analyzes the notion, perception, and degree of social-economic development with an emphasis on social entrepreneurship in the selected countries of the European Union and Croatia. The analysis encompasses the concept and development of selected older members of the European Union and relies on post-socialist countries at the same time as the newest members of the European Union. By analyzing the facts it is trying to prove that the social economy and social entrepreneurship are more developed and more fragmented in the older and more developed countries of the European Union. Further evidence of this fact is the level of employment in the social economy in the European Union, where the post-socialist countries lag behind the more developed countries of the European Union.

Petra Palić, PhD, Assistant professor, Department of Sociology, Catholic University of Croatia address: Ilica 242, 10000 Zagreb, Croatia
e-mail: petra.palic@unicath.hr

Nikolina Pejović, Proposition Management Expert, Croatian Telecom adresa: Radnička cesta 21, 10000 Zagreb, Croatia
e-mail: nikolina.pejovic@t.ht.hr

Ana Pavković, PhD, Teaching and Research Assistant, Faculty of Economics and Business, University of Zagreb adresa: Trg J. F. Kennedyja 6, 10000 Zagreb, Croatia
e-mail: ana.pavkovic@efzg.hr

KLJUČNE RIJEČI: društveno poduzetništvo, Europska unija, trendovi zapošljavanja u društvenoj ekonomiji

KEY WORDS: social entrepreneurship, European Union, employment trends in the social economy

UVOD

Pojam “društvena ekonomija” sastoji se od dva vrlo složena pojma čije je značenje poznato još od davnina. Podrijetlo i izvorno značenje riječi ekonomija, kombinirajući etimološki i semantički pristup i pristupe iz društvene i religijske povijesti, najjasnije je objasnio Kurt Singer (1958). Može se reći da je grčka riječ *hyacinth* složena riječ od riječi *oikos*, koja može značiti kuća, kućanstvo, gospodarstvo, obitelj, ukupna imovina, pleme, i izvedenice glagola ostati, koja znači podijeliti, upravljati. Riječ je o višestrukome pojmu koji, ovisno o kontekstu, između ostalog može značiti: umijeće vođenja kućanstva ili umijeće upravljanja kućanskim poslovima; metodičko organiziranje i upravljanje zajednicom, imovinom ili objektima za održavanje ili proizvodnju, štednju i razborito korištenje novca (Puljić, 2001). S druge strane, riječ “društveno” pobliže označava međusobne odnose ljudi, veze u zajednici i zajedništvo. S razvojem društvene ekonomije cilj je bio zaštititi najugroženije i nezaštićene društvene skupine kroz organizacije za samopomoć. Pojam socijalna ekonomija vjerojatno se prvi put pojavljuje u ekonomskoj literaturi 1830. godine. Te je godine francuski liberalni ekonomist Charles Dunoyer objavio *Raspravu o socijalnoj ekonomiji*, u kojoj se zalagao za moralni pristup ekonomskoj znanosti. U razdoblju od 1820. do 1860. u Francuskoj se razvila heterogena škola mišljenja, koja se zajedničkim nazivom može nazvati društvenim ekonomistima. Velik utjecaj na većinu njih imali su T. R. Malthus i S. de Sismondi, što se tiče postojanja “tržišnih neuspjeha” koji mogu dovesti do neravnoteže i odrediti pravi predmet istraživanja ekonomije, a Sismondi je smatrao da je to čovjek, a ne bogatstvo. Međutim, većinu

INTRODUCTION

The term “social economy” consists of two very complex notions whose meaning has been known since ancient times. The origins and original meaning of the word economics, combining the etymological and semantic approach and approaches from social and religious history, was most clearly explained by Kurt Singer (1958). It can be said that the Greek word *hyacinth* is a complex word of the word *oikos* which can mean the house, household, economy, family, total property, tribe, and derivative of the verb remain meaning to divide, manage. It is a multifaceted term that, depending on the context, can mean, among other things: the art of running a household or the art of managing household affairs; the methodical organization and management of community, property, or facilities for maintenance or production, saving, and the prudent use of money (Puljić, 2001). On the other hand, the word socially more closely signifies the interrelationships of people, community connections, and communion. With the development of the social economy, the aim was to protect the most vulnerable and unprotected social groups through self-help organizations. The term social economy probably appeared in economic literature for the first time in 1830. That year, French liberal economist Charles Dunoyer published the *Social Economy Discussion* in which he advocated a moral approach to economic science. In the period from 1820 to 1860, a heterogeneous school of thought developed in France, which can be called a common name social economist. Most of them were influenced by T. R. Malthus and S. de Sismondi, as regards the existence of “market failures” that can lead to imbalances and determine the true subject of economics research,

društvenih ekonomista treba shvaćati u kontekstu liberalnog ekonomskog razmišljanja i načela nedržavne politike u ekonomskim pitanjima (*laissez-faire*) te institucija koje su zajedno s kapitalističkim tvrtkama i tržištima ojačale nadolazeći kapitalizam (Campos et al., 2010). U prvoj trećini 20. stoljeća socijalno gospodarstvo bilo je relativno zastupljeno u Europi. Obrazac rasta u zapadnoj Europi od 1945. do 1975. bio je uglavnom tradicionalni privatni kapitalistički sektor i javni sektor. Ovaj model bio je temelj socijalne države, koja je na temelju utvrđenih slučajeva tržišnih pogrešaka razvila paket politika usmjeren na preraspodjelu dohotka i antikoncekcijske strategije, koje su se pokazale učinkovitima.

S druge strane, europske zemlje koje su bile povezane sa sovjetskim sustavom, poput zemalja srednje i istočne Europe, provodile su planirano gospodarstvo. U sklopu vođenja takve ekonomije, država nije ostavila prostora za socijalnu ekonomiju i bila je jedini ekonomski pokretač. Zadruga su uvelike bile prisutne u nekim zemljama Sovjetskog bloka, a unutar tih zemalja potpuno je zanemareno načelo suradnje, poput dobrovoljnog i otvorenog članstva (Campos et al., 2010). Unatoč poteškoćama u prikupljanju podataka, socijalno poduzeće posljednjih je desetljeća postalo raširena pojava. Prema podacima o zapošljavanju, društvena poduzeća često su mikro i mala poduzeća s visokim postotkom žena.

Češki ekonomisti razvili su teorije društvene ekonomije koje ne daju prednost samo profitabilnosti. Tijekom Prve Čehoslovačke Republike, brojne neprofitne organizacije slijedile su tu tradiciju 19. stoljeća. Ujedinjenje mješovitih gospodarskih sustava nije spriječilo razvoj mnogih poduzeća i organizacija-zadruga, zajedničkih društava i udruga koje su pomogle u rješavanju problema od društvenog značaja i općeg interesa vezanih uz cikličku nezaposlenost, geografsku neravnotežu među ruralnim područjima te narušavanje odnosa moći između organizacija koje se bave maloprodajom i potrošačima, između ostalog. Međutim, u tom je razdoblju socijalna

and Sismondi considered it to be a man rather than a wealth. However, most social economists need to be understood in the context of liberal economic thinking and the principles of non-state policy in economic issues (*laissez-faire*) and institutions that, together with capitalist companies and markets, strengthened the upcoming capitalism (Campos et al., 2010). In the first third of the 20th century, the social economy was relatively represented in Europe. The pattern of growth in Western Europe from 1945-to 1975 was mainly a traditional private capitalist sector and the public sector. This model was the foundation of the welfare state, which, based on established market error cases, developed a policy package aimed at redistributing income and anti-countercyclical strategies that proved effective.

On the other hand, European countries that were linked to the Soviet system, such as the countries of Central and Eastern Europe, carried out a planned economy. Within the leadership of such an economy, the state did not leave room for the social economy and was the only economic driver. The co-operatives were largely present in some of the Soviet bloc countries and within these countries, a cooperative principle, such as voluntary and open membership was completely neglected (Campos et al., 2010). Despite the difficulties in data gathering social enterprise has become a widespread phenomenon in recent decades. Social enterprises are often micro-and small businesses with a high percentage of female employees, according to employment data.

Czech economists have developed social economy theories that do not give preference to profitability alone. During the First Czechoslovak Republic, numerous non-profit organizations followed this 19th-century tradition. The unification of mixed economic systems did not prevent the development of many enterprises and organizations-cooperatives, mutual societies, and associations that helped address problems of social importance and general interest related to cyclical unemployment, geographic imbalance among rural areas, and distorting power relations between organizations

ekonomija praktički nestala kao zanemariva sila u procesu usklađivanja gospodarskog rasta i socijalne skrbi, usporedo sa zemljom, koja je preuzela središnju ulogu (Campos et al., 2010). Međutim, krajem 20. stoljeća dolazi do izražaja socijalna državna kriza, te se ponovno pojavljuje interes za tipične organizacije socijalne ekonomije, kako za poslovne alternative kapitalističkim modelima, tako i za modele javnog sektora, kao što su zadruge i zajednička društva, za netržišne organizacije – uglavnom nevladine organizacije i zaklade. Najvažniji i najveći problemi koji iz toga proizlaze su masovna dugotrajna nezaposlenost, socijalna isključenost, neadekvatna i nerazvijena socijalna skrb u ruralnim područjima te ugrožena urbana područja. Pojavljuju se i pitanja povezana sa zdravstvom, obrazovanjem, kvalitetom života umirovljenika i održivim rastom.

Značaj i razvoj društvenog poduzetništva pridonijeli su globalnim i istodobno društvenim problemima, kao što su glad, ekstremno siromaštvo, neadekvatni životni uvjeti i zaštita te nezaposlenost. Socijalni problemi i nemogućnost javnog sektora da se suoči s problemima s kojima se zemlja suočava otvorili su prostor privatnom sektoru za upravljanje inovativnim rješenjima u obliku društvenog poduzetništva. Društveno poduzetništvo kao veza između privatnog i društvenog sektora omogućuje primjenu poduzetničkih načela (preuzimanje rizika, odgovornosti, inovativnosti i sl.) u društvenom sektoru radi poboljšanja kvalitete života (Škrtić, 2007). Poduzetništvo je složen fenomen izrazito multidisciplinarnog i interdisciplinarnog karaktera. Određuje ga niz ekonomskih, psiholoških i društvenih čimbenika (Pavić, 2010). Socijalno (društveno) poduzetništvo pojavljuje se kao oblik poduzetništva. Međutim, literatura o ovom fenomenu još uvijek vrlo suzdržano daje jasnu definiciju. Socijalno poduzetništvo, za razliku od tradicionalnog oblika poduzetništva, ne može se promatrati kao idealizirana slika poduzetništva bez osnovnih tržišnih komponenti, već je zastupljeno poduzetničkim i socijalnim komponentama te prošireno novim sadržajima (Cingula et al., 2010).

dealing with retail and consumers, among others. During this period, however, social economics has practically disappeared as a negligible force in the process of harmonizing economic growth and social welfare, alongside the country, that assumed the central role (Campos et al., n2010). However, at the end of the 20th century, the social state crisis has come to light, and the interest in typical social economy organizations is re-emerging, both for business alternatives to the capitalist and public sector models, such as cooperatives and mutual societies, for non-market organizations – mostly NGOs and foundations. The most important and biggest problems arising from this are mass long-term unemployment, social exclusion, inadequate and underdeveloped social care in rural areas, and deprived urban areas. Issues related to health, education, the quality of life of pensioners, and sustainable growth are also emerging.

The significance and development of social entrepreneurship have contributed to global and at the same time social problems such as hunger, extreme poverty, inadequate conditions and protection, and unemployment. Social problems and the inability of the public sector to address the problems that the country faces have opened up the private sector space to operate innovative solutions in the form of social entrepreneurship. Social entrepreneurship, as a link between the private and social sector enables the application of entrepreneurial principles (taking risks, responsibilities, innovativeness etc.) in the social sector to improve the quality of life (Škrtić, 2007). Entrepreneurship is a complex phenomenon with a distinctly multidisciplinary and interdisciplinary character. It is determined by a series of economic, psychological, and social factors (Pavić, 2010). Social entrepreneurship appears as a form of entrepreneurship. However, in the literature on this phenomenon, there is still much restraint in giving a clear definition. Social entrepreneurship, in contrast to the traditional form of entrepreneurship, cannot be seen as an idealized image of entrepreneurship without basic market components but is represented

Možemo reći da sektor socijalnog poduzetništva proizvodi robu i usluge predstavljajući neprofitan proizvod i njegovu korist ljudima, starima, mladima, invalidima ili ovisnicima (Puljiz et al., 2008). To znači da se na socijalno poduzetništvo gleda kao na poslovni pothvat čiji su ciljevi prvenstveno društveni, a ostvareni viškovi se uglavnom ulažu u istu organizaciju ili zajednicu, s istom svrhom (Noruzi et al., 2012).

Čini se da još uvijek nema konsenzusa oko definicije društvenog poduzetništva te se ne može utvrditi dosljedan teorijski okvir za njegovo razumijevanje (Goldstein et al., 2010). Postoji nekoliko različitih stavova o definiranju socijalnog poduzetništva. Znanstvenici diljem svijeta imaju drugačiju percepciju socijalnog poduzetništva. Prva skupina znanstvenika definira socijalno poduzetništvo kao neprofitnu inicijativu u potrazi za alternativnim temeljnim strategijama ili sustavima upravljanja kako bi se stvorila društvena vrijednost. Druga skupina istraživača istražuje socijalno poduzetništvo kao društvenu odgovornost komercijalnih poduzeća uključenih u međusektorska partnerstva, dok treća skupina znanstvenika smatra ovaj pojam sredstvom za rješavanje socijalnih problema i kataliziranje transformacije društva (Mair, 2006). Pitanje je kako poduzetništvo kao tržišna djelatnost može biti društveno. Društveno djelovanje je altruističko i pokrenuto negospodarskim ciljevima, kako može biti utrživo? Stoga je, radi boljeg razumijevanja, bitno razdvojiti svaku dimenziju (Mair & Marti, 2006) kako bi se bolje razumio jedinstveni način na koji su one povezane. Iz danog stajališta može se zaključiti da različita mišljenja znanstvenika imaju zajedničko shvaćanje elementarnog postojanja društvenog poduzetništva, a to je da je koncept društvenog poduzetništva prvenstveno stvaranje društveno-ekonomskih struktura, odnosa, institucija i mjera koje dovode do socijalnih koristi.

Pojam “socijalno” upotrebljava se za označavanje inicijativa usmjerenih na pomaganje drugima. Na prvi pogled, socijalno poduzetništvo može se

by entrepreneurial and social components, and expanded by new content (Cingula et al., 2010). We can say that the social entrepreneurship sector produces goods and services by putting the product and its benefits to the population, whether old, young, disabled or addicted, not profitable (Puljiz et al., 2008). This means that it is viewed as a business venture whose objectives are primarily social, and the realized surpluses mainly invest in the same organization or community for the same purpose (Noruzi et al., 2012).

There seems to be no consensus about its definition yet, and no consistent theoretical framework for understanding social entrepreneurship can be identified (Goldstein et al., 2010). There are several different views on defining social entrepreneurship. Scientists across the world have a different perception of social entrepreneurship. The first group of scientists refers to social entrepreneurship as a nonprofit initiative in search of alternative foundational strategies or management schemes, to create social value. The second group of researchers explores social entrepreneurship as the social responsibility of commercial enterprises involved in inter-sectoral partnerships, while the third group of scientists views the term as a means of addressing social problems and catalyzing the transformation of society (Mair, 2006). The question is how entrepreneurship as a market activity can be social. Social action is altruistic and initiated by non-economic goals, how can it be marketable. Therefore, for a better understanding, it is essential to separate each dimension (Mair & Marti, 2006) to better understand the unique way in which they are related. From a given point of view, it can be concluded that different opinions of scientists have a common understanding of the elementary existence of social entrepreneurship, namely that the concept of social entrepreneurship is primarily the creation of socio-economic structures, relationships, institutions, and measures that lead to social benefits.

The term “social” is used to designate initiatives aimed at helping others. At first glance, social entrepreneurship can be distinguished from

razlikovati od poduzetništva u privatnom sektoru jer je motiv ulaska u privatni sektor tradicionalno povezan s profitom, dok je socijalno poduzetništvo izraz altruizma. Ali to nije uvijek slučaj. Iako se socijalno poduzetništvo često temelji na etici i moralnoj odgovornosti, motivi mogu uključivati i manje altruističke razloge, poput osobne samoostvarenosti ili čak stvaranja profita. Slično tome, poduzetništvo u privatnom sektoru može ići na ruku društvu. Većina poduzeća i organizacija iz privatnog sektora stvara značajnu društvenu vrijednost u obliku zapošljavanja, poboljšanja uvjeta rada, konkurentskih okruženja, pružanja potrebnih proizvoda i usluga, kao i poreza koje te tvrtke plaćaju u društvene svrhe (Škrtić & Mikić, 2007). Razlozi koji stoje iza poduzetničkog duha analizirani su u prošlosti, a znanstvenici su došli do zajedničkog stava na ovu temu, a to je da poduzetnici iniciraju želju za profitom, privatnim poduzećima i društvenim bogatstvom. Iako poduzetnici teže sebičnim ciljevima u duhu poduzetništva, ovdje se rađaju brojne društveno vrijedne vrijednosti, kao što su nova tržišta, industrije, tehnologije, institucionalni oblici, zapošljavanje i rast produktivnosti.

Jezik društvenog poduzetništva poznaje i prepoznaje nezadovoljene potrebe u društvenoj sferi te na organiziran način mobilizira sve resurse kako bi one bile zadovoljene. Osim što društveni poduzetnik prepoznaje želje i potrebe svojih korisnika, odnosno neispunjene socijalne potrebe i vrlo je socijalno osjetljiv, on treba biti i tržišno osjetljiv (Vidović, 2012). Međutim, treba biti oprezan u prepoznavanju usporednih razlika, jer kod različitih radnji motivacija može varirati i rijetko je eksplicitna i nedvosmislena. Tako ćete među društvenim poduzetnicima naći i one koji nisu altruistički ili socijalno motivirani, ali se mogu ostvariti osobno ili profesionalno kroz ovu vrstu poduzetništva. S druge strane, među tradicionalnim poduzetnicima u poslovnom sektoru ima i onih koji, osim što su usmjereni na ekonomsku dobit, rade i na ostvarivanju nekih društveno korisnih ili društvenih ciljeva (Mair &

entrepreneurship in the private sector by linking it to the motive of entering the private sector traditionally associated with profit, while social entrepreneurship is an expression of altruism. But that is not always the case. Although social entrepreneurship is often based on ethics and moral responsibility, motives may also include less altruistic reasons, such as personal self-realization or even profit-making. Similarly, entrepreneurship in the private sector can work in society's favor. Most private sector companies and organizations create significant social value in the form of employment, improvement of working conditions, competitive environments, provision of necessary products and services, and also the taxes that these companies pay are used for social purposes (Škrtić & Mikić, 2007). The reasons behind entrepreneurial spirit in people have been analyzed in the past, and scientists have come up with a common stance on this topic, which is for entrepreneurs to initiate the desire to profit, private enterprises, and social wealth. Although entrepreneurs are pursuing selfish goals in the spirit of entrepreneurship, many socially valuable values are emerging, such as new markets, industry, technology, institutional forms, employment, and productivity growth.

In the language of social entrepreneurship, it knows and recognizes needs in the social sphere that are not being satisfied and mobilizes all resources in an organized way to meet them. In addition to being good at recognizing the wishes and needs of its users, i.e., recognizing unmet social needs and being highly socially sensitive, the social entrepreneur should also be market sensitive (Vidović, 2012). However, one should be cautious in identifying differences along this line, because the motivation for a particular action can be varied and is rarely clear-cut. Thus, among social entrepreneurs, you will also find those who are not altruistically or socially motivated, but who can work on their personal or professional self-fulfillment through this type of entrepreneurship. On the other hand, among the traditional entrepreneurs in the business sector, there are those

Marti, 2006). Koncept socijalnog poduzetništva prvi je obuhvatio Bill Drayton prije nekoliko desetljeća. On socijalno poduzetništvo vidi kao poduzetništvo s etičkim i moralnim integritetom, čiji naglasak nije na osobnoj dobiti ili povećanju profita, već na društvenim vrijednostima. Drayton je naglasio važnost inovativnog pristupa rješavanju socijalnih problema i vjerovao da korijen promjena mora biti integracija i uključivanje ljudi diljem svijeta. Njegove ideje donijele su globalne promjene. Neke od njih smatraju se pokretačima globalnog pokreta socijalnog poduzetništva (Yunus, 2009).

RAZVOJ SOCIJALNE EKONOMIJE I SOCIJALNOG PODUZETNIŠTVA U ODABRANIM ZEMLJAMA EU

Iako su Sjedinjene Države i zapadne zemlje bile prve koje su prepoznale i analizirale fenomen socijalnog poduzetništva početkom 1980-ih, nedugo nakon SAD-a, fenomen socijalnog poduzetništva analiziran je i u Kanadi, a potom i u Europi i ostatku svijeta. Prve koncepcije socijalnog poduzetništva pojavile su se u krugu zapadnih razvijenih zemalja, ali je postojala razlika između američkog i europskog pristupa (Noya, 2006, 2009; Defourny, Nyssens, 2006, 2008; Galera, 2007; Bull, 2008). Britanski model socijalnog poduzetništva sličniji je američkom, dok je francuski model sličniji kanadskom modelu. To dovodi do zaključka da se susrećemo s razlikama u počecima socijalnog poduzetništva, odnosno vidljive su razlike između anglosaksonskog koncepta s jedne i europskog s druge strane. Skupinu zemalja koje imaju tradiciju Bismarckove socijalne reforme, poput Belgije, Francuske i Njemačke, karakterizira snažna prisutnost privatnih neprofitnih udruga, koje su financirane i regulirane prvenstveno od strane državnih agencija. Osamdesetih godina prošlog stoljeća, suočene s visokom nezaposlenošću i krizom u javnim financijama, državne agencije razvile su aktivnu politiku usmjerenu na

who, in addition to their focus on economic profit, also work towards achieving some socially useful or social goals (Mair & Marti, 2006). The concept of social entrepreneurship was the first to come to a close by Bill Drayton a few decades ago. He sees social entrepreneurship as entrepreneurship with ethical and moral integrity whose emphasis is not on personal gain or maximizing profits but on social values. Drayton emphasized the importance of an innovative approach to addressing social problems and believed that the root of change must be the integration and inclusion of people around the world. His ideas tend to bring about global change. Some of them are considered the initiators of the global social entrepreneurship movement (Yunus, 2009).

DEVELOPMENT OF SOCIAL ECONOMY AND SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN SELECTED EU COUNTRIES

Although the United States and Western countries first recognized and analyzed the phenomenon of social entrepreneurship in the early 1980s, shortly after the United States, the phenomenon of social entrepreneurship was also analyzed in Canada and then in Europe and the rest of the world. The first concepts of social entrepreneurship emerged in the circle of Western developed countries, and there was a difference between American and European approaches (Noya, 2006, 2009, Defourny, Nyssens, 2006, 2008, Galera, 2007, Bull, 2008). The British model of social entrepreneurship is more similar to the U.S. model, while the French model is more similar to the Canadian model. This leads to the conclusion that we encounter differences in the beginnings of social entrepreneurship, i.e. the Anglo-Saxon concept on the one hand and the European concept on the other. A group of countries with a Bismarck tradition, such as Belgium, France, and Germany, is characterized by the strong presence of private nonprofit associations, primarily financed and regulated by public agencies. In the 1980s, faced with high unemployment and a

integraciju nezaposlenih na tržište rada (kroz programe obuke, rada, subvencije itd.). Umjesto da se oslanjaju isključivo na pasivnu politiku tržišta rada temeljenu na sustavu naknada za nezaposlene, pokrenuli su programe koji promiču otvaranje radnih mjesta u područjima u kojima mogu zadovoljiti društvene potrebe. Italiju karakterizira jedan od najrazvijenijih sustava socijalnog poduzetništva na svijetu. Prvi oblici socijalnog poduzetništva pojavljuju se krajem osamdesetih kao odgovor na nezadovoljene potrebe diskriminiranih, posebice u smislu njihovog uključivanja na tržište rada i pružanja usluga vezanih uz ubrzano starenje stanovništva i promjene u strukturi obitelji. Talijanski parlament je 1991. godine donio zakon o socijalnim zadrugama, kojim se socijalno poduzeće definira kao “privatni subjekt koji proizvodi ili pruža usluge od opće društvene korisnosti u korist zajednice, a ne radi ostvarivanja dobiti” i daje im poseban pravni oblik “zadruga socijalne solidarnosti” (Vincetić, 2013; Perić, 2011). Najveće razlike između socijalnog poduzetništva u SAD-u i Europi su strukturalne. U SAD-u je socijalno poduzetništvo individualnija djelatnost. Pružatelj usluga socijalnog poduzetništva u SAD-u socijalni je poduzetnik, inovator i pokretač promjena. Ovo stajalište temelji se na poduzetničkoj kulturi u kojoj pojedinac ima središnju ulogu te su njegova važnost i predanost mnogo važniji od kolektiva (Bull, 2008). Međutim, u Europi je ključna kolektivna dimenzija, a socijalno poduzetništvo gotovo se uvijek pokreće zajedničkim inicijativama, zajedničkim vlasništvom i demokratskom upravljačkom strukturom. Pojedini znanstvenici ističu da je intenzitet razvoja socijalnog poduzetništva u Europi mnogo veći jer neke velikodušne i uključive socijalne države gube na učinkovitosti te uključuju druge sudionike kako bi pronašle rješenja za otvorena socijalna pitanja (Vidović, 2012, prema Defourny, 2005). U Europskoj uniji postoje četiri oblika socijalnog poduzetništva: oblik zadruga, korporativni oblik (tvrtka), pravni status društvenog poduzeća u razvoju i pravni

crisis in public finances, public agencies developed active policies aimed at integrating the unemployed into the labor market (through training programs, work programs, subsidies, etc.). Instead of relying exclusively on a passive labor market policy based on the unemployment benefit system, they have launched programs that promote job creation in areas where they can meet social needs. Italy is characterized by one of the most developed social entrepreneurship systems in the world. The first forms of social entrepreneurship emerge in the late 1980s as a response to the unsatisfied needs of discriminated people, especially in terms of inclusion in the labor market and the provision of services related to the accelerated aging of the population and changes in the structure of the family. In 1991, the Italian Parliament passed a law on social cooperatives that defines the social enterprise as a “private entity that produces or provides services of general social utility for the benefit of the community and not for profit” and grants them a special legal form for “social solidarity cooperatives” (Vincetić, 2013; Perić, 2011). The biggest differences between social entrepreneurship in the United States and Europe are the structures. In the United States, social entrepreneurship is a more individual activity. The social entrepreneurship provider in the U.S. is a social entrepreneur as an innovator and agent of change. This view is based on an entrepreneurial culture in which the individual is central and his or her importance and commitment are much more important than the collective (Bull, 2008). Europe, however, is an essential collective dimension, and social entrepreneurship has almost always been initiated through shared initiative, shared ownership, and a democratic governance structure. Some researchers point out that the intensity of social entrepreneurship development in Europe is much higher because some generous and inclusive welfare states are losing their effectiveness and empowerment and are trying to find solutions to outstanding social issues from other actors (Vidović, 2012, according to Defourny, 2005). In the European Union, four forms of social entrepreneurship are the cooperative form,

status društvenog poduzeća. Kooperativni oblik prisutan je, primjerice, u zemljama kao što su Francuska, Portugal i Španjolska. S druge strane, konačni pravni status imamo u Belgiji, Danskoj, Finskoj, Litvi, Slovačkoj i Sloveniji. Također je važno istaknuti da su svi ovi pravni oblici ujedinjeni i priznati u Italiji, dok u Poljskoj postoji poseban pravni oblik za socijalna poduzeća, koji se naziva društvena dionička društva. U zaključku, unatoč razlikama i varijacijama u svakoj zemlji, socijalno poduzetništvo ima neke zajedničke osobine. Usmjerenost na društvenu misiju, opće dobro i društveno korisne ciljeve konkretni su oblici kojima se socijalno poduzetništvo može identificirati. Postsocijalističke zemlje ne karakterizira ubrzan razvoj socijalne ekonomije s naglaskom na socijalno poduzetništvo, kao što je to slučaj u razvijenim zemljama Europske unije. Iako u okviru Europske unije, tranzicijske zemlje predstavljaju pogodan prostor za razvoj socijalnog poduzetništva. Možda je najvažniji razlog za ovakav slijed događaja neučinkovita socijalna država ili neadekvatni sustavi socijalnih usluga (Vidović, 2012). Procesi tranzicije intenzivirali su se i potaknuli rast socijalnih problema u postsocijalističkim zemljama. Na samom početku tranzicije, razvoj socijalne ekonomije bio je više usmjeren prema deregulaciji vrlo uskog i centraliziranog sustava. Većina tranzicijskih zemalja doživjela je društvenu i gospodarsku krizu. Tada su društveno-gospodarske organizacije služile prvenstveno kao utočište nezaposlenim pripadnicima srednje klase (Vidović, 2012). Nakon 2000. godine, tijekom druge faze postsocijalističke tranzicije, došlo je do manjih promjena i povećanja broja socijalnih poduzetnika, a time i društvenog gospodarstva. Najistaknutiji oblik socijalnog poduzetništva koji se pojavljuje u postsocijalističkim zemljama Europske unije su zadruga. Njihov razvoj počinje na samom početku tranzicije.

Postsocijalističke zemlje, unatoč sporijem razvoju u usporedbi sa zapadnim i starijim članicama

the corporate form, the legal status of a social enterprise in development, and the legal status of a social enterprise. The cooperative form is present, for example, in countries such as France, Portugal, and Spain. On the other hand, the final legal status is in Belgium, Denmark, Finland, Lithuania, Slovakia, and Slovenia. It is also important to point out that all these legal forms are united and recognized in Italy, while in Poland there is a special legal form for social enterprises, called social joint-stock companies. In conclusion, despite the differences and variations in each country, social entrepreneurship has some common characteristics. The focus on the social mission, the common good, and socially beneficial goals are particular forms by which social entrepreneurship can be identified. The post-socialist countries are not characterized by accelerated development of the social economy with a focus on social entrepreneurship, as is the case in the developed countries of the European Union. Although within the framework of the European Union, the transition countries represent a suitable space for the development of social entrepreneurship. Perhaps the most important reason for this sequence of events is the inefficient welfare state or inadequate social service systems (Vidović, 2012). The transition processes intensified and drove the growth of social problems in post-socialist countries. At the very beginning of the transition, the main direction of social economy development was towards more deregulation of a very tight and centralized system. Most of the transition countries experienced a social and economic crisis. During these times, social economy organizations served primarily as a refuge for members of the middle class who were out of work (Vidović, 2012). After 2000, in the second phase of the post-socialist transition, there were minor changes and an increase in the number of social entrepreneurs and thus in the social economy. The most prominent form of social entrepreneurship appearing in the post-socialist countries of the European Union is cooperatives. Their development begins at the very beginning of the transition.

TABLICA 1. KOMPARATIVNA ANALIZA SOCIJALNOG PODUZETNIŠTVA U ODABRANIM POSTSOCIJALISTIČKIM ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE
TABLE 1. COMPARATIVE ANALYSIS OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN SELECTED POST-SOCIALIST COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

ZEMLJA / COUNTRY	KARAKTERISTIKE SOCIJALNOG PODUZETNIŠTVA / CHARACTERISTICS OF SOCIAL ENTERPRISE
<p>Hrvatska</p> <p>Croatia</p>	<p>Hrvatsko Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, u suradnji s drugim zainteresiranim stranama, započelo je s izradom Strategije socijalnog poduzetništva za razdoblje 2014. – 2020. Ovom se strategijom želi osigurati institucionalni okvir za socijalna poduzeća. Nevladine organizacije i civilno društvo igraju središnju ulogu u postupnom razvoju socijalnog poduzetništva u Hrvatskoj.</p> <p>The Croatian Ministry of Labor and Pension System, in cooperation with other interested parties, has started the preparation of the Social Entrepreneurship Strategy for the period 2014-2020. This strategy aims to provide an institutional framework for social enterprises. Non-governmental organizations and civil society play a central role in the gradual development of social entrepreneurship in Croatia.</p>
<p>Češka Republika</p> <p>Czech Republic</p>	<p>U Češkoj dokumenti državne politike priznaju socijalna poduzeća i socijalno poduzetništvo do 2012. Od tada postoji poseban pravni okvir za organizacije koje djeluju za opće dobro, odnosno koje pružaju socijalne usluge kroz gospodarske aktivnosti. Općenito, postoji problem nedostatka pravnog i neadekvatnog regulatornog sustava za socijalno gospodarstvo.</p> <p>In the Czech Republic, social enterprises and social entrepreneurship were recognized in government policy documents until 2012. Since then, there has been a special legal framework for organizations that operate for the common good, i.e. that provide social services through economic activities. In general, there is a problem of a lack of a legal and inadequate regulatory system for the social economy.</p>
<p>Litva</p> <p>Lithuania</p>	<p>Litavski Zakon o kreditnim zadrugama stupio je na snagu 2005. godine, a Zakon o društvenim poduzećima donesen je 2004. godine. Prema litavskom pravu, socijalna poduzeća mogu imati bilo koji oblik, tj. mogu biti javna, privatna ili neprofitna.</p> <p>The Lithuanian Law on Credit Cooperatives entered into force in 2005, and the Law on Social Enterprises was adopted in 2004. Under Lithuanian law, social enterprises can take any form, i.e. they can be public, private, or non-profit.</p>
<p>Poljska</p> <p>Poland</p>	<p>Vrlo su rano uočene izvanredne situacije u zadrugama, posebice u području stanovanja i poljoprivrede, te su uvedene izmjene. Također je 2006. godine u Poljskoj donesen zakon o socijalnim zadrugama.</p> <p>Very early emergencies of cooperatives, especially in the field of housing and agriculture were made important changes. Also in 2006, the law on social cooperatives was adopted in Poland.</p>
<p>Rumunjska</p> <p>Romania</p>	<p>Socijalna ekonomija pojavila se na rumunjskoj političkoj sceni 2005. godine tijekom rasprave predstavnika nevladinih udruga o Operativnom programu razvoja ljudskih potencijala Europskog socijalnog fonda. U posljednjih 20 godina u Rumunjskoj se može primijetiti trend ubrzanog rasta zadruga, kreditnih unija i nevladinih organizacija.</p> <p>The social economy appeared on the Romanian political scene in 2005 during the discussion of NGO representatives on the Operational Program for the Development of Human Resources of the European Social Fund. In the last 20 years, the trend of accelerated growth of cooperatives, credit unions, and non-governmental organizations can be observed in Romania.</p>

ZEMLJA / COUNTRY	KARAKTERISTIKE SOCIJALNOG PODUZETNIŠTVA / CHARACTERISTICS OF SOCIAL ENTERPRISE
Slovenija	U Sloveniji su sektori civilnog društva, odnosno zadruga i nevladine organizacije, početkom dvadesetog stoljeća bili relativno nerazvijeni. Međutim, reintegracija u postsocijalističkom razdoblju ponovno pridonosi razvoju nevladinog sektora. Osim toga, novim je zakonom socijalno poduzetništvo definirano kao trajno obavljanje gospodarske djelatnosti pod posebnim uvjetima zapošljavanja, pri čemu stvaranje dobiti nije jedini i glavni cilj poduzeća. Time je ojačana društvena solidarnost i kohezija te se promoviraju volonterska solidarnost i inovativni pristupi rješavanju gospodarskih problema (Vincetić et al., 2013).
Slovenia	In Slovenia, the sectors of civil society, i.e., cooperatives and non-governmental organizations, were relatively underdeveloped at the beginning of the twentieth century. They were relatively underdeveloped at the beginning of the twentieth century. However, the reintegration in the post-socialist period again contributes to the development of the non-governmental sector. In addition, the new law defined social entrepreneurship as a permanent pursuit of economic activity under special employment conditions, where profit-making is not the sole and main goal of the enterprise. This strengthened social solidarity and cohesion and promoted volunteering solidarity, and innovative approaches to solving economic problems (Vincetić et al., 2013).

Izvor: Autori / Source: Authors

EU, pronalaze izlaz iz socijalnih problema i izazova s kojima se suočavaju putem socijalne politike usmjerene na socijalno poduzetništvo. Po uzoru na razvijene zapadne zemlje koriste socijalnu ekonomiju za razvoj inovativnih razvojnih programa za pomoć marginaliziranim i potrebitim skupinama u društvu. Tablica 1 pokazuje da je u Poljskoj, koja je 2006. donijela zakon o socijalnom poduzetništvu, naglašen razvoj socijalnog poduzetništva. Važno je naglasiti da postsocijalističke zemlje, čak i ako pripadaju razvijenim zemljama, još uvijek imaju prostora za napredak i rješavanje određenih socijalnih problema kroz socijalnu ekonomiju i poduzetništvo. Što se Hrvatske tiče, Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, u suradnji s drugim zainteresiranim stranama, započelo je s pripremom strategije socijalnog poduzetništva za razdoblje 2014. – 2020. godine. Time se želi stvoriti institucionalni okvir za socijalna poduzeća u Hrvatskoj, osobito ona koja nisu pravno priznata ili se razlikuju od konvencionalnih poduzeća u pogledu usluga, aktivnosti, financiranja i poreznih olakšica.

Post-socialist countries, despite their slower development compared to Western and older EU members, are finding a way out of the social problems and challenges they face through social policies focused on social entrepreneurship. Following the example of developed Western countries, they are using the social economy to help the most marginalized and needy groups in society. Table 1 shows that Poland, which even passed a law on social entrepreneurship in 2006, emphasizes the development of social entrepreneurship. It is important to emphasize that post-socialist countries, even if they belong to developed countries, still have room for progress and solving certain social problems through social economy and entrepreneurship. As far as Croatia is concerned, the Ministry of Labor and Pension System, in cooperation with other interested parties, has started preparing a strategy for social entrepreneurship for the period 2014-2020. This is intended to create the institutional framework for social enterprises in Croatia, especially those that are not legally recognized or differ from

Za razvoj socijalne ekonomije i socijalnog poduzetništva u postsocijalističkim zemljama Europske unije legitimni su zakoni i poticaji koje te zemlje uživaju kao članice Europske unije. Hrvatska je najmlađa članica Europske unije i može se zaključiti da, jednako kao i u ostalim članicama, ima vremena i prostora za još veći i produktivniji razvoj socijalne ekonomije i socijalnog poduzetništva. Komparativna analiza zapadnih zemalja i postsocijalističkih zemalja Europske unije primjećuje razlike u razvoju socijalne ekonomije i socijalnog poduzetništva, posebno u kontekstu pravnih propisa i pravnih i institucionalnih oblika. Razlozi tih razlika u razvoju svakako leže u povijesti i politikama koje su utjecale na raznolik i neujednačen ukupan razvoj tih zemalja.

ANALIZA ZAPOŠLJAVANJA U DRUŠTVENOM GOSPODARSTVU U ODABRANIM ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE

Raste interes institucija Europske unije za razvoj socijalne ekonomije i socijalnog poduzetništva. One svojim djelovanjem promiču rad organizacija socijalne ekonomije te omogućuju njihov razvoj. Dokaz tome su brojke koje pokazuju da se broj zaposlenih u Europskoj uniji u području socijalne ekonomije iz godine u godinu povećava. Zemlje EU bore se s problemom nezaposlenosti posljednjih deset godina. Hrvatska, kao članica Europske unije, također se već duže vrijeme suočava s visokim stopama nezaposlenosti. Iako se u Hrvatskoj stječe dojam da Hrvati zaostaju u svim parametrima gospodarskog razvoja, čini se da je socijalno poduzetništvo drugačije. Konkretno, socijalna ekonomija jedan je od segmenata kojima Europska unija pokušava smanjiti utjecaj krize. Svojim mjerama Europska unija pokušava napuniti klimavu ekonomiju novcem putem socijalnih fondova. Hrvatska posljednjih godina provodi aktivne mjere socijalne politike, posebice u području zapošljavanja mladih. Socijalno gospodarstvo

conventional enterprises in terms of services, activities, financing, and tax relief.

For the development of the social economy and social entrepreneurship in the post-socialist countries of the European Union, the laws and incentives that these countries enjoy as members of the European Union are legitimate. Croatia is the youngest member of the European Union and it can be concluded that, in line with the other members, there is time and space for even greater and more productive development of the social economy and social entrepreneurship. A comparative analysis of the Western countries and the post-socialist countries of the European Union notes the differences in the development of the social economy and social entrepreneurship, especially in the context of legal regulations and legal and institutional forms. The reasons for these differences in development certainly lie in the history and policies that have influenced the diverse and uneven overall development of these countries.

ANALYSIS OF EMPLOYMENT IN SOCIAL ECONOMY IN SELECTED EUROPEAN UNION COUNTRIES

The institutions of the European Union are increasingly interested in the development of the social economy and social entrepreneurship. Through their actions, they promote the work of social economy organizations and enable them to develop. Proof of this is the figures that show that the number of people employed in the European Union in the field of social economy is increasing year by year. EU countries have been struggling with the problem of unemployment in the last decade. Croatia, as a member of the European Union, has also been facing high unemployment rates for a long time. Although in Croatia there is an impression that Croatians are lagging in all parameters of economic development, social entrepreneurship has proven to be something different. In particular, the social economy is one of the segments through which the

i socijalno poduzetništvo od velike su važnosti za zemlje Europske unije, jer prvenstveno zapošljavaju velik broj ljudi koji imaju velik utjecaj na cjelokupno gospodarstvo Europske unije. S obzirom na to da socijalno gospodarstvo u Europskoj uniji osigurava više od 13,6 milijuna plaćenih radnih mjesta, ono zapošljava više od 19,1 milijuna radnika, uključujući plaćene i neplaćene, te obuhvaća više od 2,8 milijuna institucija i poduzeća. Statistički podaci pokazuju da se postotak zaposlenih u socijalnom gospodarstvu razlikuje od zemlje do zemlje i da što više zemlja ulaže u razvoj socijalnog gospodarstva, kako pravno tako i institucionalno, to je postotak veći.

Iz Tablice 2 možemo zaključiti da je udio zaposlenosti u socijalnoj ekonomiji u ukupnoj zaposlenosti najveći u Francuskoj, Belgiji i Španjolskoj. Štoviše, Tablica 2 pokazuje da

European Union is trying to reduce the impact of the crisis. With its measures, the European Union is trying to pump money into a shaky economy through social funds. Croatia has taken active social policy measures in recent years, especially in the area of youth employment. The social economy and social entrepreneurship are of great importance for the countries of the European Union because they primarily employ a large number of people who have a great impact on the entire economy of the European Union. Considering that the social economy in the European Union provides more than 13.6 million paid jobs, it employs more than 19.1 million workers, including paid and unpaid, and more than 2.8 million institutions and companies. Statistics show that the percentage of employees in the social economy varies from country to country and that the more the country invests in the development of the social economy, both legal and institutional, the higher the percentage.

TABLICA 2. ANALIZA ZAPOŠLJAVANJA U ODABRANIM RAZVIJENIM ČLANICAMA EUROPSKE UNIJE U SOCIJALNOJ EKONOMIJI ZA 2010. I 2015. GODINU
TABLE 2. ANALYSIS OF EMPLOYMENT OF SELECTED DEVELOPED MEMBERS OF THE EUROPEAN UNION WITHIN THE SOCIAL ECONOMY FOR 2010 AND 2015

DRŽAVA / COUNTRY	2010.			2015.		
	ZAPOŠLJAVANJE U SE EMPLOYMENT IN SE	UKUPNO ZAPOŠLJAVANJE TOTAL EMPLOYMENT	%	ZAPOŠLJAVANJE U SE EMPLOYMENT IN SE	UKUPNO ZAPOŠLJAVANJE TOTAL EMPLOYMENT	%
Belgija / Belgium	462,54	4488,70	10,30	403,92	4499,00	9,00
Finska / Finland	187,20	2447,50	7,65	182,11	2368,00	7.70
Francuska / France	2318,54	25692,30	9,02	2372,81	26118,00	9.10
Velika Britanija Great Britain	1633,00	28941,50	5,64	1694,71	30028,00	5.60
Italija / Italy	2228,01	22872,30	9,74	1923,75	21973,00	8,80
Portugal / Portugal	251,10	4978,20	5,04	215,96	4309,00	5,00
Španjolska / Spain	1243,15	18456,50	6,74	1358,40	17717,00	7.70

Izvor / Source: Monzón Campos & Avila (2010); European Economic and Social Committee (2017)

je Španjolska jedina zemlja u kojoj se udio zaposlenosti u socijalnoj ekonomiji posljednjih godina povećao sa 6,74 posto na 7,70 posto. U zemljama poput Belgije i Italije, s druge strane, zaposlenost u socijalnom gospodarstvu pada.

U Tablici 3 prikazani su trendovi zapošljavanja u socijalnoj ekonomiji u odabranim postsocijalističkim zemljama Europske unije za 2010. i 2015. godinu. Može se zaključiti da je udio zaposlenosti u socijalnoj ekonomiji i socijalnom poduzetništvu u velikoj mjeri ovisan o razvoju socijalne ekonomije i njezinoj pravnoj strukturi u svakoj zemlji. Iako Poljska i Češka navode visoku razinu razvoja socijalne ekonomije i socijalnog poduzetništva, iz Tablice 3 može se zaključiti da je u razdoblju od 2010. do 2015. zaposlenost u socijalnoj ekonomiji u Češkoj stagnirala, a u Poljskoj se smanjila. U promatranom razdoblju udio zaposlenosti u socijalnoj ekonomiji povećao se u Hrvatskoj i Sloveniji. Europska komisija odgovorna je za kontinuirani rast zaposlenosti u socijalnom gospodarstvu i socijalnom poduzetništvu. To se objašnjava činjenicom da socijalno poduzetništvo,

From Table 2, we can conclude that the share of employment in the social economy in total employment is highest in France, Belgium, and Spain. Moreover, Table 2 shows that Spain is the only country where the share of employment in the social economy has increased from 6.74 percent to 7.70 percent in recent years. In countries such as Belgium and Italy, on the other hand, employment in the social economy has declined.

Table 3 shows employment trends in the social economy for selected post-socialist countries of the European Union for 2010 and 2015. It can be concluded that the share of employment in the social economy and social entrepreneurship is highly dependent on the development of the social economy and its legal structure in each country. Although Poland and the Czech Republic indicate a high level of development of the social economy and social entrepreneurship, it can be deduced from Table 3 that employment in the social economy has stagnated in the Czech Republic and decreased in Poland in the period from 2010 to 2015. In the observed period, the share of employment in the

TABLICA 3. TRENDOVI ZAPOSŁJAVANJA U SOCIJALNOJ EKONOMIJI ZA 2010. I 2015.
TABLE 3. EMPLOYMENT TRENDS IN THE SOCIAL ECONOMY FOR 2010 AND 2015

DRŽAVA / COUNTRY	2010.			2015.		
	ZAPOSŁJAVANJE U SE EMPLOYMENT IN SE	UKUPNO ZAPOSŁJAVANJE TOTAL EMPLOYMENT	%	ZAPOSŁJAVANJE U SE EMPLOYMENT IN SE	UKUPNO ZAPOSŁJAVANJE TOTAL EMPLOYMENT	%
Hrvatska / Croatia	9,08	1541,20	59	15,85	1559,000	1,00
Češka Republika Czech Republic	160,09	4885,20	3,28	162,92	4934,00	3,30
Litva / Lithuania	8,97	1343,70	0,67	7,33	1301,00	0,60
Poljska / Poland	592,80	15960,50	3,71	365,90	15812,00	2,30
Rumunjska / Romania	163,35	9239,40	1,77	136,39	8235,00	1,70
Slovenija / Slovenia	7,09	966,00	73	10,71	902,00	1,20

Izvor / Source: Monzón Campos & Avila (2010); European Economic and Social Committee (2017)

zadruga, zaklade, udruge i ostale vrste udruženja zapošljavaju više od 13 milijuna ljudi u Europskoj uniji. Europska komisija osigurava financiranje i status socijalnog poduzetništva kao poticaj za rast. Europska komisija ustvrdila je da je to nužno jer sama javna politika nije dovoljna za rast i razvoj ove industrije. Prema Europskoj komisiji, socijalno gospodarstvo prioritet je regionalne politike EU-a, koja je za razdoblje 2014. – 2020. izdvojila oko 90 milijuna eura za novi instrument potpore kapitalnim ulaganjima.

ANALIZA ZAPOSŁJAVANJA I EKONOMSKE DIMENZIJE SOCIJALNIH PODUZEĆA U ODABRANIM ZEMLJAMA

Tablica 4 obuhvaća podatke iz nacionalnih izvješća u kojima su detaljno objašnjeni prikupljeni podaci, ali nije moguće dati precizne statističke podatke za svaku pojedinu zemlju. Stoga, priložena tablica ne jamči dovoljnu interpretaciju međunacionalne povezanosti navedenih zemalja. Nadalje, u zemljama s uvelike pouzdanim podacima procjene često obuhvaćaju ne samo broj socijalnih poduzeća, već i stopu zapošljavanja i ekonomsku vrijednost koju te organizacije stvaraju. Suprotno tome, u zemljama s manje pouzdanim podacima, procjena stope zapošljavanja i ekonomske dimenzije u socijalnim poduzećima je zahtjevnija.

Kao što je prikazano u Tablici 4, ukupan broj procijenjenih socijalnih poduzeća kreće se od nekoliko desetaka tisuća u Francuskoj, Njemačkoj, Italiji i Ujedinjenom Kraljevstvu do nekoliko stotina u, primjerice, Albaniji, Hrvatskoj, Danskoj, Estoniji i Latviji. Unatoč problemima u procjeni ukupne veličine, socijalno poduzetništvo tijekom posljednjih nekoliko desetljeća preraslo je u rašireni fenomen. Podaci o zapošljavanju potvrđuju da su socijalna poduzeća općenito mikro - i male organizacije s visokom stopom ženskih zaposlenika. S druge strane, u Francuskoj, Italiji, Španjolskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu socijalna poduzeća su prilično velike organizacije. Suprotno

social economy increased in Croatia and Slovenia. It is the European Commission that is responsible for the continuous growth of employment in the social economy and social entrepreneurship. This is explained by the fact that social entrepreneurship, cooperatives, foundations, associations, and other types of associations employ more than 13 million people in the European Union. The European Commission provides funding and social entrepreneurship status as an incentive for growth. The European Commission has argued that this act is necessary because the public policy itself is not sufficient for the growth and development of this industry. According to the European Commission, the social economy has been identified as a priority of the EU regional policy, which allocates about 90 million euros for the period 2014-2020 for a new instrument to support capital investment.

ANALYSIS OF EMPLOYMENT AND ECONOMIC DIMENSION OF SOCIAL ENTERPRISES IN SELECTED COUNTRIES

Table 4 includes data from national reports in which collecting data is explained in detail, but it is impossible to provide precise statistics for each country. Hence, it is not possible to guarantee sufficient cross-national coherence for the enclosed table. Furthermore, in countries with greatly dependable data, estimates frequently cover not only the number of social enterprises but also employment and the economic value generated by these organizations. Inversely, in countries with less reliable data, estimating the employment and economic dimension of social enterprises is more demanding.

As shown in Table 4, the total number of estimated social enterprises ranges from tens of thousands in France, Germany, Italy, and the United Kingdom to a few hundred in, for instance, Albania, Croatia, Denmark, Estonia, and Latvia. Despite the problems in estimating overall size, the social enterprise has grown into a disseminated phenomenon over the

TABLICA 4. PROCIJENJENI BROJ SOCIJALNIH PODUZEĆA I STOPA PRIHVAĆENOSTI
TABLE 4. ESTIMATED NUMBER AND DEGREE OF ACCEPTANCE OF SOCIAL ENTERPRISES

DRŽAVA COUNTRY	GODINA YEAR	PROCIJENJENI BROJ SOC. PODUZEĆA ESTIMATED NUMBER OF SEs	BROJ SOC. PODUZEĆA NA MILIJUN STANOVNIKA NUMBER OF SEs PER MILLION INHABITANTS	PROCIJENJENI BROJ ZAPOSLENIH ESTIMATED NUMBER OF EMPLOYEES	STUPANJ POUZDANOSTI PODATAKA DEGREE OF DATA RELIABILITY	KORISNOST KONCEPTA SOC. PODUZEĆA I STOPA PRIHVAĆENOSTI SE CONCEPT USE & ACCEPTANCE
Albanija / Albania	2018.	379	132	2.000-2.500	Nizak / Low	Niska / Low
Austrija / Austria	2015.	Pribl. 1.535 Approx. 1.535	Pribl. 174 Approx. 174	nije primjenjivo N. A.	Nizak / Low	Niska / Low
Belgija / Belgium	2017.	18.004	1.530	572.914	Prosječan Average	Prosječna-visoka Average-High
Bugarska / Bulgaria	2015. - 2017.	Pribl. 3.700 Approx. 3.700	Pribl. 525 Approx. 525	26.000	Prosječan Average	Prosječna Average
Hrvatska / Croatia	2018.	526	128	nije primjenjivo N. A.	Prosječan Average	Prosječna Average
Cipar / Cyprus	2017.	190	22	nije primjenjivo N. A.	Vrlo nizak Very low	Niska / Low
Češka Republika Czech Republic	2018.	3.773	356	nije primjenjivo N. A.	Prosječan Average	Prosječna Average
Danska / Denmark	2018.	411	71	nije primjenjivo N. A.	Nizak / Low	Prosječna Average
Estonija / Estonia	2016.	121	92	1.603	Prosječan Average	Niska / Low
Finska / Finland	2018.	1.181	214	Pribl. 52.500 Approx. 52.500	Visok / High	Prosječna Average
Francuska / France	2015. - 2017.	Pribl. 96.603 Approx. 96.603	1.414	>1.187.249	Prosječan Average	Prosječna Average
Njemačka Germany	2017.	77.459	936	nije primjenjivo N. A.	Prosječan Average	Niska / Low
Grčka / Greece	2019.	1 148	107	nije primjenjivo N. A.	Visok / High	Prosječna Average
Mađarska Hungary	2016.	15.855	1.621	72.642	Prosječan Average	Prosječna Average
Island / Iceland	2017.	258	740	1.488	Nizak / Low	Niska / Low
Irska / Ireland	2009.	3.376	699	>25 000	Nizak / Low	Visoka / High
Italija / Italy	2017.	102.461	1.694	894.800	Vrlo visok Very high	Vrlo visoka Very high
Latvija / Latvia	2018.	Pribl. 200 Approx. 200	Pribl. 103 Approx. 103	nije primjenjivo N. A.	Prosječan Average	Prosječna Average

DRŽAVA COUNTRY	GODINA YEAR	PROCIJENJENI BROJ SOC. PODUZEĆA ESTIMATED NUMBER OF SEs	BROJ SOC. PODUZEĆA NA MILIJUN STANOVNIKA NUMBER OF SEs PER MILLION INHABITANTS	PROCIJENJENI BROJ ZAPOSLENIH ESTIMATED NUMBER OF EMPLOYEES	STUPANJ POUZDANOSTI PODATAKA DEGREE OF DATA RELIABILITY	KORISNOST KONCEPTA SOC. PODUZEĆA I STOPA PRIHVATENOSTI SE CONCEPT USE & ACCEPTANCE
Litva / Lithuania	2016– 2017	3.476	1.237	nije primjenjivo N. A.	Prosječan Average	Prosječna Average
Luksemburg Luxembourg	2017. – 2018.	928	1.546	24.055	Visok / High	Visoka / High
Malta / Malta	2018.	31-62	65-130	nije primjenjivo N. A.	Nizak / Low	Niska / Low
Crna Gora Montenegro	2018.	150	241	< 500	Nizak / Low	Niska / Low
Nizozemska Netherlands	2015. – 2016.	5.000-6.000	290-350	65.000-80.000	Nizak / Low	Niska / Low
Sjeverna Makedonija North Macedonia	2013. - 2015.	551	266	nije primjenjivo N. A.	Nizak / Low	Niska / Low
Norveška / Norway	2016.	250	47	nije primjenjivo N. A.	Prosječan Average	Niska / Low
Poljska / Poland	2016. – 2019.	29.535	768	428.700	Visok / High	Prosječna Average
Portugal / Portugal	2013.	7.938	771	145.734	Prosječan Average	Prosječna Average
Rumunjska Romania	2015. - 2017.	6.317	323	17.117	Prosječan Average	Prosječna Average
Srbija / Serbia	2012.	411	59	4.273	Prosječan Average	Niska / Low
Slovačka / Slovakia	2014	3.737	687	nije primjenjivo N. A.	Nizak / Low	Prosječna Average
Slovenija / Slovenia	2017.	1.393	674	15.063	Prosječan Average	Prosječna Average
Španjolska / Spain	2017.	9.680	208	>91.500	Visok / High	Visoka / High
Švedska / Sweden	2009. - 2016.	Pribl. 3000 Approx. 3000	Pribl. 296 Approx. 296	nije primjenjivo N. A.	Nizak / Low	Niska / Low
Turska / Turkey	2016.- 2018.	1.776	22	nije primjenjivo N. A.	Prosječan Average	Niska / Low
Ujedinjeno Kraljevstvo United Kingdom	2007. - 2017.	30.753	464	353.357	Vrlo visok Very high	Vrlo visoka Very high

Izvor / Source: European Commission (2020)

tome, u Hrvatskoj samo jedna petina socijalnih poduzeća zapošljava više od deset radnika, dok u Latviji broj zaposlenih u socijalnim poduzećima na njihovu inicijativu iznosi jednu ili dvije osobe. Ako uzmemo u obzir rodnu perspektivu, visok udio zaposlenih žena povezan je s područjima angažmana socijalnih poduzeća te je također u pravilu visok postotak žena kada socijalnim poduzećima upravljaju državne agencije. Na primjer, u Belgiji žene čine sedamdeset posto radne snage u socijalnom gospodarstvu, dok u Francuskoj ta brojka iznosi šezdeset sedam posto. Također, važno je spomenuti da žene predstavljaju oko šezdeset i jedan posto nesezonskih honorarnih zaposlenika talijanskih socijalnih zadruga, u usporedbi s četrdeset i sedam žena zaposlenih u drugim poduzećima.

Podaci o gospodarskom prihodu socijalnih poduzeća također su ograničeni. Postoje neki iznimni primjeri, poput Estonije, gdje socijalna poduzeća ostvaruju godišnji promet od 52,4 milijuna eura; Mađarske, s prometom od 2,3 milijarde EUR; Irske, s prometom od 1,4 milijarde EUR; Italije, s prometom od 37,3 milijarde EUR; Nizozemske, s prometom od 3,5 milijarde EUR; te Portugala, s prometom od 3,3 milijarde EUR.

ZAKLJUČAK

Širom svijeta stanovništvo se suočava s brojnim gospodarskim i socijalnim problemima, kao što su glad, siromaštvo, neadekvatni zdravstveni uvjeti, nezaposlenost, okoliš itd. Problemi koji se javljaju u nerazvijenim i razvijenim zemljama imaju posljedice za društvo koje uvijek traži načine za adekvatnije rješavanje tih problema. Stoga se veliki naglasak stavlja na socijalnu ekonomiju koja se fokusira na odnos društvenog ponašanja i ekonomije. Jedna od komponenti socijalne ekonomije koja je posljednjih desetljeća u porastu je socijalno poduzetništvo, koje djeluje kao veza između privatnog i socijalnog sektora i omogućuje primjenu poduzetničkih načela u

last few decades. Employment data confirm that social enterprises are generally micro - and small organizations with a high rate of female workers. On the other side, in France, Italy, Spain, and the United Kingdom, social enterprises include rather large organizations. Inversely, in Croatia, only one-fifth of social enterprises employ more than ten workers, while in Latvia, the number of employees in social enterprises at their initiative is one or two people. If we consider gender perspective, the high share of women employed is related to the fields of engagement of social enterprises, which also typically account for a high percentage of women when they are managed by public agencies. For example, in Belgium, females involve seventy percent of the workforce in the social economy, while in France they involve sixty - seven percent. Also, it is important to mention that women represent about sixty one percent of Italian social cooperatives' nonseasonal part-time employees, compared with forty - seven in other enterprises.

Information on the economic turnover of social enterprises is also limited. There are some exceptional examples like Estonia, where social enterprises account for an annual turnover of 52.4 million EUR; Hungary, with a turnover of 2.3 billion; Ireland, with a turnover of 1.4 billion; Italy, with a turnover of 37.3 billion; the Netherlands, with a turnover of 3.5 billion; and Portugal, with a turnover of 3.3 billion.

CONCLUSION

Worldwide, the population faces many economic and social problems, such as hunger, poverty, inadequate health conditions, unemployment, the environment, etc. The problems that occur in both underdeveloped and developed countries have consequences for society, which is always looking for ways to solve these problems more adequately. Therefore, great emphasis is placed on a social economy that focuses on the relationship between social behavior and the economy. One

socijalnom sektoru za poboljšanje kvalitete života. Nemoguće je dati precizne statističke podatke o socijalnom poduzetništvu za svaku zemlju. Kada uzmemo u obzir spol, velik broj zaposlenih žena povezan je s područjima djelovanja socijalnih poduzeća, koja također često zapošljavaju velik postotak žena kada ih vode javne agencije. Socijalno-ekonomski potencijal poduzetnika je velik jer u okviru socijalnog poduzetništva postoje mnogi akteri čija je misija širenje općeg dobra i rješavanje društveno korisnih problema. Presentacija socijalnog poduzetništva u postsocijalističkim zemljama, ali i novijim članicama Europske unije, još uvijek zaostaje za razvijenim i starim članicama Europske unije. Treba imati na umu da svaka zemlja ima svoja pravila i zakone za provedbu socijalnog poduzetništva. Ti kriteriji ovise o mnogim čimbenicima, posebice o razini razvoja zemlje, posebice u pogledu zakonskih propisa i pravnih i institucionalnih oblika. Razlozi tih razlika u razvoju svakako leže u povijesti i politikama koje su utjecale na raznolik i neujednačen ukupan razvoj tih zemalja. Što se tiče socijalnog poduzetništva u Hrvatskoj, može se zaključiti da ono zaostaje u odnosu na razvijene zemlje. O tome svjedoči činjenica da niti jedan zakon ne regulira isključivo socijalno poduzetništvo. Razmatranjem pravnog okvira u Europskoj uniji u pogledu socijalnog poduzetništva reguliran je pravni okvir koji će pridonijeti većem i bržem razvoju socijalnog poduzetništva. Drugi pokazatelj koristan za komparativnu analizu socijalne ekonomije i poduzetništva je razina zaposlenosti u sektoru socijalne ekonomije. Razvijene starije članice Europske unije s dobro reguliranim pravnim i institucionalnim okvirima socijalnog poduzetništva ostvaruju daleko bolje rezultate od postsocijalističkih, mlađih članica Europske unije u pogledu razine zaposlenosti. Međutim, statistički podaci pokazuju da sve zemlje, pa čak i postsocijalističke zemlje Europske unije, stagniraju ili bilježe minimalan rast zaposlenosti u socijalnoj ekonomiji iz godine u godinu. Važan razlog za taj razvoj jest

of the components of the social economy that has been on the rise in recent decades is social entrepreneurship, which acts as a link between the private and social sectors and enables the application of entrepreneurial principles in the social sector to improve the quality of life. It is impossible to provide precise statistics regarding social entrepreneurship for each country. When we consider gender, the high number of women employed is linked to the fields of activity of social businesses, which also often employ a large percentage of women when managed by public agencies. The socio-economic potential of entrepreneurs is great because within social entrepreneurship there are many actors whose mission is to spread the common good and solve socially useful problems. The presentation of social entrepreneurship in the post-socialist countries and also in the newer members of the European Union still lags behind the developed and old members of the European Union. It should be remembered that each country has its own rules and laws for the implementation of social entrepreneurship. These criteria depend on many factors, especially the level of development of the country, especially in terms of legal regulations and legal and institutional forms. The reasons for these differences in development certainly lie in the history and policies that have influenced the diverse and uneven overall development of these countries. As far as social entrepreneurship in Croatia is concerned, it can be concluded that it is in the background compared to the developed countries. This is evidenced by the fact that no law exclusively regulates social entrepreneurship. Consideration of the legal framework in the European Union regarding social entrepreneurship regulated the legal framework will contribute to a greater and faster development of social entrepreneurship. Another indicator useful for the comparative analysis of social economy and entrepreneurship is the level of employment in the social economy sector. Developed and older members of the European Union with well-regulated legal and institutional frameworks for social entrepreneurship are far above post-

nedovoljno korištenje finansijskih sredstava koje je osigurala Europska komisija za promicanje rasta i razvoja socijalnog poduzetništva.

socialist, newer members of the European Union in terms of employment levels. What the statistics show, however, is that all countries and even the post-socialist countries of the European Union are stagnating or experiencing minimal growth in social economy employment year after year. An important reason for this development is the insufficient use of the financial resources provided by the European Commission to promote the growth and development of social entrepreneurship.

LITERATURA / LITERATURE

- BULL, M. (2008). "Challenging tensions: critical, theoretical and empirical perspectives on social enterprise". *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 14(5), 268-275. <https://doi.org/10.1108/13552550810897641>
- CHAVES AVILA, R. & MONZÓN CAMPOS, J. L. (2010). "Social economy in the European Union". *Croatian Journal of Social Policy*, 17(1), 113-138
- CINGULA, M. & VESELICA, R. (2010). "Contribution of Innovation Strategies to Entrepreneurial Competitiveness". *Acta Technica Corviniensis-Bulletin of Engineering*, 27-32. Romania: Faculty of Engineering Hunedoara
- EUROPEAN COMMISSION (2020). "Social enterprises and their ecosystems in Europe". *Comparative synthesis report*. Luxembourg, LU: Publications Office of the European Union. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&clangId=en&pubId=8274>
- EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE (2017). "Recent Evaluations of the Social Economy in the European Union". <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/recent-evolutions-social-economy-study>
- GOLDSTEIN, J. A., HAZY, J. K. & SILBERSTANG, J. (2008). "Complexity and social entrepreneurship: A fortuitous meeting". *Emergence: Complexity and Organization*, 10(3), 9
- MAIR, J. & MARTI, I. (2006). "Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight". *Journal of World Business*, 41(1), 36-44. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2005.09.002>
- MONZÓN CAMPOS, J. L. & AVILA, R. C. (2010). "Social economy in the European Union". *Croatian Journal of Social Policy*, 17(1), 113-138
- NORUZI, M. R., WESTOVER, J. H. & RAHIMI, G. R. (2010). "An exploration of social entrepreneurship in the entrepreneurship era". *Asian Social Science*, 6(6), 3. <https://doi.org/10.5539/ass.v6n6p3>
- PERIĆ, J. & ALPEZA, M. (2011). "Policy assumptions for the development of social entrepreneurship: the case of Croatia". International Scientific Conference "Integration Economics": Challenges and Perspectives of South-Eastern Europe Integration (2; 2011)
- PULJIZ, V., BEŽOVAN, G., MATKOVIĆ, T., ŠUĆUR, Z. & ZRINŠČAK, S. (2008). *Socijalna politika Hrvatske*. Pravni fakultet u Zagrebu
- PULJIĆ, A. (2001). "The term economy for centuries". *Economic Review*, 52(5-6), 545-569
- ŠKRTIĆ, M. & MIKIĆ, M. (2007). "About Social Entrepreneurship in the World and the Republic of Croatia". *Proceedings of the Faculty of Economics in Zagreb*, 5(1), 153-163.
- VIDOVIĆ, D. (2012). "Social entrepreneurship in Croatia" (Doctoral dissertation, Faculty of Philosophy, University of Zagreb)
- VINCETIĆ, V., BABIĆ, Z. & BATURINA, D. (2013). "Defining the areas and potential of Croatian social entrepreneurship development in a comparative context". *Economic Review*, 64(3), 256-278
- YUNUS, M. (2009). *Creating a world without poverty: Social Business and the Future of Capitalism*. Public Affairs